

špitálech [v chudobincích], ve svazku lásky, mají jednomyslnost a kázeň, a toho všeho se jinde nedostává; a Bůh se k jejich Jednotě přiznává více než k jiným, čehož svědectvím jest i jejich utrpení pro víru. Pro svobodu vyznání na Moravě je příznačné, že pan z Pernštejna přijal spis Bratří jako výzvu k veřejné polemice tiskem a odpověděl spisem „Příčiny některé nesrovnání mého s Bratřími“ [1557 nebo 1558], na nějž se opět ozval B. Červenka obsáhlým „Osvědčením a očištěním se Jednoty bratrské zákona Kristova proti nářkům nestřídmým a nedůvodným knížky v nově vydané od urozeného pána p. Vojtěcha z Pernštejna a na Plumlové“, tištěným v samém Prostějově r. 1558. V polemice šlo především o podstatu bratrského kněžství; tu se Červenka z apologetických důvodů vrátil k staršímu důrazu na potvrzení prvních kněží Jednoty knězem římským. Jinak vytykal Vojtěch Bratřím, jako již jiní jejich odpůrci, že příliš vysoko cení svou Jednotu, takže zakládají svých kněží; kněze berou z řemeslníků; brání jim ženiti se; konají kázeň s přijímáním osob; jsou chytiví majetku vdov a sirotek, když vyžadují odkazy od jejich manželů a otců. Červenka vyvrátil uvedené příklady a odpovídal na zásadní námitky pana Vojtěcha — či vlastně kněží, kteří psali jeho jménem — s takovou vahou, že podržel v polemice poslední slovo. Pán se nyní obrátil k prostředkům neduchovním. Škodil svým bratrským poddaným, až se mnozí vystěhovali z města; na svou choť naléhal, aby se Jednoty vzdala. Na její dotaz, jak se zachovat, připouštěli Bratří, že nebude moci chodit do sboru, než se manžel jinak rozmyslí, nikdy však ať se nespravuje kněžskými podobojí; jeť psáno „Nečistého se nedotýkejte“ [2 Kor. 6, 17]. Ale pan Vojtěch zemřel již r. 1561, devětadvacetiletý. Jeho bratr a dědic Vratislav byl katolík; tehdy však ještě Bratřím přál, takže pod jeho vládou požívali opět pokoje.

B. Červenka měl nyní volné ruce k další literární práci. Pracoval na překladu žaltáře z latiny do češtiny [vyšel tiskem r. 1562]. S tímto dílem, jímž se řadí mezi přímé předchůdce překladatelů bible Kralické, souvisely snad i jeho studie o českém

jazyku, o nichž doslycháme. Zejména posloužil Jednotě jako systematický bohoslovec. Pro nové vydání [1561 a 1564] upravil Bratrskou konfesi, kterou nově zpracoval slohově, místy i věcně. Tato verze byla pak přeložena do němčiny a do polštiny; později byla základem překladu do latiny [1573]. R. 1564 dopsal také první díl široce založené, žel, že nedokončené a netištěné bratrské věrouky [Obecní a hlavní artikule učení křesťanského v Jednotě zákona Kristova]. S podivuhodným bohosloveckým rozhledem vyjadřuje tu učení bratrské a vyrovnává se se současným bohoslovím reformace luterské i kalvínské. Podává tak důkaz, že mezi Bratry docházela i odborně theologická práce uplatnění na základech položených někdy B. Lukášem, ba již B. Prokopem.

B. JAN ČERNÝ neprošel školami tak jako jeho mladší moravští druzi v úřadě. Užil ještě vedení B. Lukáše a vzdělával se především četbou bratrských knih, vystříhaje se knih „zofitských“ a bludných, leda že je četl přípravou k tím vydatnější obhajobě učení Jednoty. Ujal se však významně historické práce v Jednotě a posloužil jí vlastním dílem i danými podněty.

Bratří se ovšem již dříve často vraceli k dějinám vzniku Jednoty, když obhajovali její původ vůči protivníkům, jako B. Tůma Přeloučský ve „Spise o původu Jednoty a o chudých lidech“ [1502] nebo B. Prokop či B. Lukáš v Apologii z r. 1503. I polemika Velké a Malé stránky vedla k takovým pracím s obou stran. „Sepsání krátkému“ B. Amose, vůdce Malé stránky čili odtrženců, čelil B. Lukáš [„O původu Jednoty“, 1527], a Vavřinec Krasonický — abychom vytkli aspoň hlavní práce — hájil místo vzdělaných v Jednotě spisem „O učených“ [asi r. 1530]. Brzy začali bratrští Starší shromažďovat dokumenty k dějinám Jednoty. Šlo především o originály či o opisy korespondence, kterou za Jednotu vedli její vůdcové. Tato první sbírka zašla podle zprávy Historie Fratrum brzy po vzniku Jednoty, když se nejmenovaný člen Úzké rady, u něhož byla chována, Jednotě zpronevřil. Jiné dokumenty byly uloženy v době Augustově v Litomyšli, jiné v Boleslavi. Ale všichni Starší neměli stejně